

SCENARII POSIBILE PRIVIND EVOLUȚIA CERERII TURISTICE DIN JUDEȚUL SUCEAVA

VALENTIN HAPENCIUC¹

Cuvinte cheie: turism, prognoză turistică, circulația turistică, cerere turistică, strategie, trend, scenarii de evoluție.

Possible Scenarios Regarding the Evolution of Tourist Demand in Suceava Department. In this period when we are present at the deep changes in the Romanian economic field, it is difficult to estimate the future. This paper suggests the possible scenarios for the evolution of tourist demand in the department of Suceava. These forecasting for tourism demand are based on the analyses made in the last decade concerning the tourist phenomenon, and also are based on the Romania's medium term national strategy of economic development.

Prognoza cererii turistice la nivelul județului Suceava, ca și la nivelul întregii țări de altfel, este dificil de realizat într-o perioadă în care, începând cu anul 1990, activitatea de profil a cunoscut un declin permanent în raport cu anii precedenți.

În perioada anterioară anului 1990, cererea turistică, cu preponderență cea autohtonă, a înregistrat o tendință relativ continuă, de creștere liniară, cu unele abateri negative conjuncturale, în anii afectați în special de calamități naturale (Neacșu, 1999). După anul 1990 (1988 în situația județului Suceava) se produce o ruptură în evoluția cererii și implicit, la nivelul tuturor indicatorilor globali și sintetici care caracterizează activitatea turistică. Panta de evoluție începe să scadă, ritmurile rezultate fiind negative.

Evoluția în continuare a turismului va depinde în primul rând de restructurarea și redresarea economică a României, de integrarea acesteia în Uniunea Europeană. Creșterea economică va permite realizarea obiectivului de integrare europeană, iar o politică eficientă de modernizare și dezvoltare a ofertei turistice, însoțită de o promovare judicioasă, va putea asigura turismului recâștigarea locului și importanței cuvenite în economia națională.

În perspectiva unei mult așteptate redresări economice, orice prognoză efectuată (fie la nivel regional sau național), trebuie să se realizeze pentru un orizont mediu de timp, care să presupună mai multe scenarii de evoluție, pentru a evidenția în mod realist situația actuală existentă și posibilele perspective de dezvoltare (Cracota, 1996).

În analizele care urmează, se vor prezenta mai multe variante privitoare la evoluția cererii turistice din județul Suceava. Realizarea unei prognoze globale a cererii turistice va începe cu analiza evoluției cererii turistice în perioada anterioară, respectiv 1988 – 1998.

S-au utilizat, pentru determinarea trendului, funcția liniară, întrucât conform graficului din figura 1, tendința este liniară, fiind cea mai potrivită pentru ajustarea seriei statistice prezentate. Determinarea trendului folosind metode analitice are la bază un model matematic cu ajutorul căruia tendința centrală a evoluției se exprimă ca o funcție de tip $y_t = a + b \cdot t + \varepsilon$

Trendul y , se poate determina utilizând metoda celor mai mici pătrate, astfel încât suma pătratelor abaterilor valorilor ajustate de la termenii reali să fie minimă:

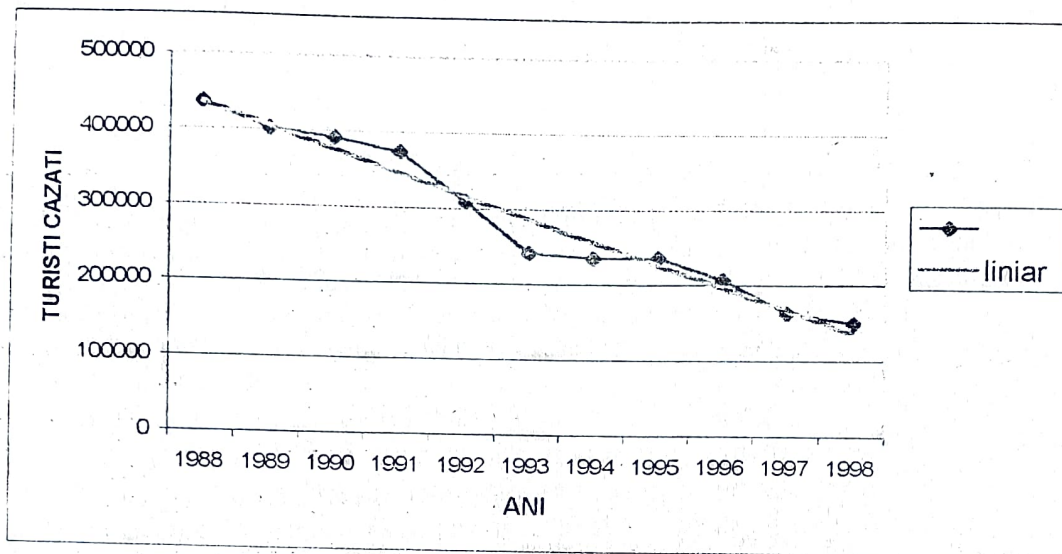
$$\sum_{i=1}^n (y_i - y_{t_i}) \rightarrow \text{minim.}$$

Pentru alegerea modelului de evoluție se procedează la reprezentarea grafică a datelor din coloanele 1 și 2 ale tabelului 1 (reprezentând evoluția numărului total de turiști cazați în unitățile de cazare din județul Suceava, în perioada 1988 – 1998) și examinarea acesteia (figura 1).

Dacă apreciem că modelul de ajustare potrivit este linia dreaptă $y_t = a + b \cdot t + \varepsilon$ (ε reprezentând fluctuația aleatoare) atunci se vor calcula parametrii a și b .

¹ Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, Facultatea de Științe Economice

Figura 1. Ajustarea cererii turistice din județul Suceava utilizând modelul liniar

Pentru determinarea parametrilor a și b se formează și se rezolvă sistemul de ecuații normale:

$$\begin{cases} n \cdot a + b \cdot \sum_{i=1}^n t_i = \sum_{i=1}^n y_i \\ a \cdot \sum_{i=1}^n t_i + b \cdot \sum_{i=1}^n t_i^2 = \sum_{i=1}^n t_i \cdot y_i \end{cases}$$

Variabila timp reprezintă, de regulă, o serie de numere consecutive, originea luându-se în centrul seriei și deci $\sum_{i=-m}^{+m} t_i = 0$. Ca urmare, ecuațiile normale pot fi simplificate, luând următoarea formă:

$$\Rightarrow \begin{cases} a = \frac{\sum_{i=1}^n y_i}{n} = \frac{3137077}{11} = 285188,81 \\ b = \frac{\sum_{i=1}^n t_i \cdot y_i}{\sum_{i=1}^n t_i^2} = \frac{-3276264}{110} = -29784,21 \end{cases}$$

Calculule necesare ajustării seriei analizate printr-o funcție liniară sunt realizate în tabelul I.

Datorită instabilității mediului economic, politic, social din România, prognoza cererii turistice a județului Suceava presupune mai multe scenarii de dezvoltare, diferențiate în funcție atât de ritmul și profunzimea la care s-ar derula transformările structurale implicate în tranziție, cât și de politicile macroeconomice posibile de aplicat.

Astfel, prognoza rezultată în urma extrapolării după o funcție liniară poate fi asociată cu un **scenariu pesimist** în care elementele dezvoltării economice și cele ale evoluției demografice se combină, dând o rezultată cu tendință de scădere. Un model pesimist sau de criză se poate imagina printr-o conjunctură total nefavorabilă, grevată și de contextul internațional și zonal, care ar avea efecte negative asupra evoluției reformelor economice din România și implicit asupra evoluției sectorului turistic.

Tabelul 1. Ajustarea cererii turistice folosind modelul liniar

Anii	Total turiști cazați (y_i)	t_i	t_i^2	$t_i \cdot y_i$	\hat{y}_i	$(y_i - \hat{y}_i)$	$(y_i - \hat{y}_i)^2$
1	2	3	4	5	6	7	8
1988	435068	-5	25	-2175340	434109,86	958,14	918032,25
1989	400601	-4	16	-1602404	404325,65	-3724,65	13873017,62
1990	390163	-3	9	-1170489	374541,44	15621,56	244033136,83
1991	372710	-2	4	-745420	344757,23	27952,77	781357350,67
1992	308169	-1	1	-308169	314973,02	-6804,02	46294688,16
1993	240719	0	0	0	285188,81	-44469,81	1977564001,43
1994	235032	1	1	235032	255404,6	-20372,6	415042830,76
1995	235507	2	4	471014	225620,39	9886,61	97745057,29
1996	206315	3	9	618945	195836,18	10478,82	109805668,59
1997	163398	4	16	653592	166051,97	-2653,97	7043556,76
1998	149395	5	25	746975	136267,76	13127,24	172324430,01
Total	3137077	0	110	-3276264	3137077	0,09	3866001670,37

Sursa datelor din coloanele 1 și 2: Direcția Județeană de Statistică Suceava

$$\begin{cases} a = 285188,81 \\ b = -29784,21 \end{cases} \Rightarrow y_i = 285188,81 - 29784,21 \cdot t_i$$

Faptul că $\sum_{i=0}^n y_i = \sum_{i=0}^n \hat{y}_i$ și $y_i - \hat{y}_i \cong 0$ verifică exactitatea calculelor de ajustare și confirmă justetea alegerii funcției liniare ca fiind cea mai potrivită pentru ajustare (Țarcă, 1998).

Scenariul pesimist ar putea fi caracterizat de caracteristici precum diminuarea până la lipsă a investițiilor proprii și străine care determină stagnarea economică a județului, degradarea condițiilor de viață care să ducă la o totală lipsă de interes față de fenomenul turistic, și altele, rezultanta finală oferind o prognoză după cum urmează:

în anul 1999 → 106484 potențiali turiști cazați;

în anul 2000 → 76700 potențiali turiști cazați;

în anul 2001 → 46915 potențiali turiști cazați;

în anul 2002 → 17131 potențiali turiști cazați.

Situația pentru anul 2003 este neverosimilă, nefiind nici un turist cazat în nici o unitate de cazare turistică a județului Suceava. După cum rezultă din calcule, în cazul conservării condițiilor în care evoluează fenomenul cercetat, prognozele evidențiază o prăbușire a sectorului turistic sucevean, în primul rând datorită lipsei turiștilor.

Prognoza globală a cererii turistice din județul Suceava – varianta optimistă

Scenariul optimist pleacă de la opțiunea privind integrarea României în Uniunea Europeană care presupune promovarea unor politici coerente vizând ajustarea structurală a economiei, dezvoltarea și modernizarea acesteia, în vederea depășirii cât mai rapide a crizei actuale și relansarea pe temelii solide a creșterii economiei naționale.

Dacă se selectează câteva din ideile cuprinse în *Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu (2000-2004)* prezentată de primul ministru la Bruxelles în martie 2000, este evidentă tendința de deschidere a economiei românești spre fluxurile internaționale și de angrenare a sa în procesele de integrare europeană și globalizare.

Astfel:

- se va înregistra o modificare importantă a structurii economice, ponderea sectorului de servicii crescând la circa 55 % în dauna sectorului primar;
- politicile macroeconomice de ajustare structurală vor favoriza reluarea creșterii economice în condițiile scăderii inflației. Scenariul implică o reducere progresivă a indicelui anual al prețurilor de consum până la sub 10 % la finele intervalului prognozat;
- se estimează că PIB pe locuitor, evaluat la paritatea puterii de cumpărare, ar putea ajunge la circa 7250 EURO în anul 2004 față de circa 6000, în anul 1999;
- creșterea productivității muncii - ca rezultat al normalizării mediului de afaceri, îmbunătățirea mediului microeconomic și modernizarea tehnologică a unor sectoare - este asociată cu sporuri relative ale salariului real;
- se estimează că dincolo de fondurile importante care vor sosi în România de la Uniunea Europeană, anual fondurile nerambursabile vor atinge nivelul de 2 % din PIB, începând cu anul 2001.

În ceea ce privește sectorul turistic, tot *Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu (2000-2004)* prezintă obiectivele specifice în dezvoltarea durabilă a turismului care să conducă în final la:

- creșterea circulației turistice - a încasărilor în lei și valută - și a ponderii sectorului turistic în PIB, prin stimularea diversificării ofertei turistice de calitate;
- creșterea volumului activităților turistice prin susținerea dezvoltării investițiilor interne și internaționale;
- tratarea turismului ca activitate de export indirect și dublarea în consecință a veniturilor realizate din turismul internațional;
- organizarea activităților turistice și crearea mecanismelor de funcționare a acestora conform cu cerințele economiei de piață;
- crearea condițiilor de integrare a turismului românesc în tendințele de dezvoltare mondiale și central-est-europene;
- creșterea gradului de absorbție a forței de muncă, inclusiv a celei disponibilizate și specializate prin conversie profesională pentru sectorul turistic, pe măsura dezvoltării acestuia;
- colaborarea interministerială și corelarea politicilor de dezvoltare cu implicații și efecte în turism; dezvoltarea cooperării între autoritățile administrației publice centrale din turism și autoritățile administrației publice locale.

Ca urmare a tuturor acestor prognoze încurajatoare, scenariul optimist presupune că și la nivelul județului Suceava, s-ar înregistra următoarele schimbări:

- economia județului Suceava se relansează treptat odată cu înscrierea României pe coordonatele integrării în structurile europene;
- industria județului Suceava se relansează și se dezvoltă; marile unități turistice se privatizează și apar și noi unități de turism adaptabile condițiilor pieței;
- afluxul de capital străin și autohton face din producția de servicii sectorul cel mai dinamic cu aportul cel mai mare la crearea produsului intern; prin intermediul activității de turism se valorifică intens potențialul uriaș al județului, apărând necesitatea de noi capacități de cazare, alimentație, agrement, etc.
- crește standardul de viață care, dublat de o mărire a timpului liber oferă condiții optime pentru dezvoltarea turismului.

Concret, realizarea unei prognoze optimiste privind cererea turistică în județul Suceava ar însemna, pe de o parte, ca în anii 1999 și 2000 situația să rămână constantă (la nivelul anului 1998) în ceea ce privește numărul turiștilor cazați. Pe de altă parte, începând cu anul 2001 - când în condițiile în care ipotezele mai sus prezentate fac posibilă o creștere economică mai intensă - să asistăm și la o revigorare a turismului sucevean care presupune în primul rând o creștere a numărului de turiști care au ca destinație județul Suceava.

Poate fi astfel prognozată o creștere a numărului de turiști în anul 2001, cu 8 %[♦] față de anul 1998, ceea ce ar însemna un număr de 161347 potențiali turiști cazați. Apoi, în condițiile în care creșterea anuală va fi mai mare cu câte 2 % față de 2001, situația s-ar prezenta astfel:

în anul 2002 → 177482 potențiali turiști cazați;

în anul 2003 → 198780 potențiali turiști cazați;

în anul 2004 → 226609 potențiali turiști cazați;

în anul 2005 → 262866 potențiali turiști cazați;

în anul 2006 → 310182 potențiali turiști cazați;

Urmând acest trend pozitiv, se ajunge în anul 2007 – an în care se prognozează că România va fi îndeplinit condițiile de aderare la Uniunea Europeană – ca cererea turistică să semnaleze un număr de 372218 turiști cazați în unitățile de cazare turistică din județul Suceava, valoare apropiată de cea a anului 1991.

Concluzionând, se poate afirma că scăderea continuă și drastică a numărului total de turiști cazați în unitățile de cazare din județul Suceava, în perioada 1988 – 1998, impune ca revigorarea turismului sucevean să se realizeze într-o perioadă cel puțin identică ca întindere în timp cu perioada menționată.

Bibliografie

- Cracota, D. (1996) – *Previziune economică; Elemente de macroeconomie*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București.
- Neacșu N. (1999) – *Turismul și dezvoltarea durabilă*, Editura Expert, București.
- Țarcă, M. (1998) – *Tratat de statistică aplicată*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București.
- * * * (2000) – *Strategia națională de dezvoltare a României pe termen mediu* – Academia Română, Centrul Român de Economie Comparată și Consensuală.
- * * * (2000) – *Strategia națională de dezvoltare economică pe termen mediu 2000-2004, capitolul turism* – Autoritatea Națională pentru Turism.
- * * * *Estimări privind dezvoltarea turismului românesc în perspectiva anilor 2020* – Autoritatea Națională pentru Turism.
- * * * Anuarul Statistic al României, CNS București, 1997, 1998, 1999
- * * * Breviarul turistic al județului Suceava, DGJS Suceava, edițiile 1998, 1999
- * * * *Tourism: 2020 Vision. Influences, Directional Flows and Key Trends – Executive Summary* – World Tourism Organisation

[♦] Estimările OMT privind turismul din zona Europei Centrale și de Est prevăd ca numărul de turiști înregistrați în unitățile de cazare să aibă un ritm anual pozitiv de 7,5 – 8,5 %.